

REGION, SVET

SVEDOČENJE MAJKE SILOVANE I POTOM PRODATE DVANAESTOGODIŠNJE ALMIRE IZ FOČE

"OTELI SU MI DIJETE IZ NARUČJA"

Dženana Karup-Druško

Prodata nepoznatim vojnicima iz Srbije?

"Devetog juna 1992. došli su po moga muža. Sjećam se da su Krsto Skakavac i Rade Drašković bili u policijskim uniformama. Odveli su taj dan i ostale Bošnjake u stanicu policije, njih 30-tak i od tada se za njih ništa ne zna", priča 47-godišnja Mejra iz Foče. Nastavlja: "Kad su odveli muškarce, za nas žene je nastao pakao. Svakodnevno su pretresali kuće govoreći da traže oružje. U moju kuću je dolazio Neđo Golubović. Jednog avgustovskog dana te '92. godine došla su tri-četiri četnika po moju dvanaestogodišnju čerku Almiru. Rekli su da imaju naređenje od Miće Orlovića da je vode u policiju. Nikad nije vidjela policijsku zgradu, odveli su je u Karamanovu kuću gdje su silovali i zlostavljali djevojke i žene."

Poslije nekoliko dana, Almiru je majci doveo Neđo Samardžić. Da je vidi. Ostala je u kući oko dva sata, on je svo vrijeme bio prisutan, a onda je ponovo vratio u Karamanovu kuću. Samardžić je rođen u Bileći, a u Foči se prije rata zatekao jer je bio na izdržavanju dugogodišnje zatvorske kazne zbog ubistva. Tokom rata je bio pripadnik srpskih jedinica koje su djelovale na području Foče. Protiv Samardžića je u toku suđenje zbog optužbi za ratne zločine pred Sudom BiH.

Molila sam

Kad je drugi put odvedena, Alimira je u Karamanovoj kući ostala desetak dana. "Jednog dana je došla. Pitala sam je: sine otkud ti, kako si došla i uspjela izaći. Rekla mi je da je dovezao Pero Elez. Više je nisu odvodili", sjeća se majka ove djevojčice.

U septembru '92. su preostale Bošnjake protjerali iz Miljevine (mjesto u kome je Mejra živjela sa porodicom), potrpali su ih u autobuse i odvezli u Foču. Mejra i njene tri kćerke, zajedno sa ostalima, smještene su u sportsku dvoranu "Partizan" koja se nalazila u neposrednoj blizini Stanice policije, ali i fočanske općine. "Sjećam se da je u pratnji autobusa bio Dragan Janjić, predratni policajac", kaže Mejra.

"Trećeg septembra zaustavili su autobuse na Drinskom mostu. Tražili su Almiru. Plakala je i pitala ih: 'Šta ču vam ja?' Kad sam se pobunila jedan od njih mi je stavio pištolj na čelo i rekao: 'Ti šuti! Nemaš ništa sa njom!' Oteli su mi dijete iz naručja i odveli. Zapomagala je, a ja joj nisam mogla pomoći. Molila sam da je ne vode... Nikad više je nisam vidjela".

Ono što je preživjela, ostavilo je trajne posljedice na Mejru. Više puta je ležala u bolnici i pod stalnom je kontrolom neuropsihijatra. Ima povиen šećer i pritisak zbog čega redovno mora pitati lijekove. Kaže da noćne more zbog onoga što je proživjela nikad nisu prestale. I dalje sanja svoju kćerku, zamišlja da je živa i da joj se vraća. Kad je Almira odvedena iz autobusa to su gledale njene dvije mlađe sestre. Zapamtile su sve. I one imaju noćne more. Godinama su plakale i pitale majku kad će im se sestra i otac vratiti.

Plakala je i povraćala

Mejra priznaje da joj je danas jedina želja da pronađe kosti svoje kćerke i muža i da "ratni zločinci budu uhapšeni i osuđeni za ratne zločine koje su počinili". "Mislim da bi mi tada lagnulo jer bi na neki način bila zadovoljena pravda. Borim se da svaki zločinac odgovara za svoja zlodjela koja je počinio."

O onome što je nakon otimanja iz majčinih ruku proživjela djevojčica Almira ispričale su djevojke koje su preživjele Karamanovu kuću i još nekoliko zloglasnih mjesta na području Foče gdje su u ratu žene silovane i zlostavljane. Među onima koji su stalno dolazili u Karamanovu kuću bili su Pero Elez, Radovan Stanković, Zoran i Neđo Samardžić, Duško Pržulj, Nikola Brčić... Stanković je, po dokumentaciji haškog Tribunala, bio zadužen za ovu kuću i upravljaо je njome kao javnom kućom.

"Neđo Samardžić i Radovan Stanković su Almiru izvukli iz autobusa i doveli je u Karamanovu kuću", ispričale su pred Haškim tribunalom preživjele djevojke koje su već bile zatočene u toj kući. Stanković je učestvovao u dodjeljivanju djevojaka vojnicima, a one koje nisu bile nikom date, kao što je Almira, mogao je silovati svaki vojnik kome je bilo dopušteno da uđe u Karamanovu kuću.

Jedna od preživjelih djevojaka pred haškim Tribunalom je svjedočila: "Bilo nas je osam u Karamanovoj kući. Mala Almira je bila najmlađa. Stalni četnici za silovanje bili su Neđo Samardžić i njegov brat Zoran, Radovan Stanković i Nikola Brčić. Često su dovodili neke Crnogorce koji su dovozili Nikšićko pivo, a tovarili na kamione ugalj iz Miljevine. Sa Perom Elezom je bio Miško Savić iz Crne Gore. Dolazili su svakodnevno, a mi smo morale sve raditi, prati, kuhati... Znam da je Neđo Samardžić prvi silovao Almiru jer se hvalio da je zajebao Peru Eleza koji je tražio samo djevojke koje su bile nevine da ih siluje. Slučajno sam otišla na sprat gdje su bile sobe, nisam znala da je Neđo odveo Almiru koju je prije toga tjerao da pije. Našla sam je u sobi, plakala je i povraćala. Uzela sam je na krilo i pokušala utješiti. Kasnije su je silovali i Zoran Samardžić, Radovan Stanković, Nikola Brčić, Duško Pržulj, Momir Sakakavac... I sad vidim Neđu Sarardžića kako se smije dok govori da je zajebao Eleza jer je prvi silovao Almiru."

Prodate su

Ova svjedokinja je ispričala i da je jedan dan sestra Momira Skakavca dovela u Karamanovu kuću pun autobus četnika iz Crne Gore. Ta njegova sestra danas zove i maltretira žene koje su svjedokinje protiv Skakavca pred sudom u Trebinju gdje mu se vodi proces za počinjene ratne zločine. Nekima je čak nudila i novac ubjeđujući ih da promijene iskaz jer i "nemaju šta svjedočiti protiv njenog brata". U Karamanovu kuću 30. oktobra 1992. dolaze Gojko Janković, Dragan Zelenović, Janko Janjić, Pero Elez i izvjesni Cicmil koji je sve djevojke krstio. Naređeno je da četiri moraju ići u Foču, a četiri ostati. Među onima koje su odvedene u Foču bila je i mala Almira. Predate su Radomiru Kovaču koji ih je držao u svom stanu u kome je živio i Jagoš Kostić. Kovač je bio jedan od zamjenika komandira vojne policije i vođa paravojnih jedinica u Foči.

Šta se dešavalo u tom stanu ispričala je jedna preživjela djevojka: "Stalno su dolazili vojnici i silovali nas i ponižavali. Jedan dan je nas četiri Kovač natjerao da se skinemo i gole plešemo na stolu. Silovali su nas stalno i Kostić i Kovač. Bile smo zaključane i nigdje nismo mogle izlaziti. Almiru su silovali Slavo Ivanović, Željko i drugi..." U stanu je Almira ostala do 20. oktobra, a onda je Kovač zajedno sa Vojkanom Jadžićem nju i još jednu djevojku odveo u kuću blizu hotela "Zelengora" i prodao ih nepoznatim vojnicima iz Srbije. Tu su ostale oko dvije sedmice. Silovanja i maltretiranja su bila svakodnevna. "U kući je bio glavni Dragan Ginić, a stalno je tu bio i Vojkan Jadžić iz Užica. Dolazio je i Brane Ćosović komandir jedinice 'Vojvode Dragana Nikolića'".

Nakon petnaestak dana, Almira i ta djevojka odvedene su u stan u naselju Podmusala. Opet su bile svakodnevno silovane. Nekoliko dana kasnije, Almira je predana Janku Janjiću, a dvije sedmice kasnije ponovo vraćena u Kovačev stan. I onda je 25. decembra 1992. Kovač prodao Almiru Dragunu Stankoviću za 200 maraka?! Jedna od preživjelih djevojaka Almiru je posljednji put vidjela u januaru 1993. Tada su je odveli Nešo Blagojević i Jasmin Gazdić.

Pravda

Radomir Kovač uhapšen je drugog augusta 1999. godine. Haški Tribunal ga je osudio na 20-godišnju zatvorsku kaznu. Radovanu Stankoviću u toku je suđenje u Sarajevu, gdje se procesuiraju i Neđo Samardžić i Gojko Janković. Dragan Zelenović je uhapšen u Rusiji. U Trebinju pred sudom odgovara Momir Skakavac. Može li pravda barem djelimično biti zadovoljena?

"Momir Skakavac se u sudu ponaša kao da je kod kuće", priča Mejra o suđenju u Trebinju i dodaje da su jednom po nju došli sudske policajci koji su joj cijelim putem puštali pjesme o četničkim vojvodama. Problem je bio i za troškove: nikad joj nisu platili 45 maraka za dolazak, a ona je tada vozaču dala 100 KM. Rekli su joj, kaže, da će uplatiti na žiro-račun.

Inicijativna grupa kampanje "Za dostojanstvo preživjelih"

Prvi put u istoriji silovanje žena, koje je vršeno planski i organizovano tokom rata u Bosni i Hercegovini, proglašeno je ratnim zločinom i zločinom protiv čovječnosti. U Bosni i Hercegovini, pak, ratna sADBINA žena koje su preživjele silovanje, ni deset godina nakon završetka rata nije podstakla institucije države da svoju zakonsku regulativu prilagode njihovim potrebama. Ne postoji zakon koji tretira status žena koje su preživjele zločin ratnog silovanja koji je nad njima najčešće višetruko vršen. Još niko ne zna koliko je žena preživjelo ratno silovanje. Pouzdano je jedino to da se radi o hiljadama. Nije poznato ni koliko je djece rođeno nakon tih stravičnih zločina.

Žene koje su preživjele tu tešku traumu su, uz rijetke izuzetke, materijalno nezbrinute. Uglavnom su nezaposlene, uz bitno umanjenu radnu sposobnost zbog posljedica preživljenih trauma. Nije im omogućeno dodatno školovanje ili pak prekvalifikacija. Zbog toga su ekonomski ovisne o drugima. Većina preživjelih ratnog silovanja nemaju adekvatnu zdravstvenu zaštitu, niti dostupnu psiho-socijalnu

podršku. Nemaju riješeno stambeno pitanje. Nisu doble pomoć za školovanje svoje djece. Žive sa traumama koje nose u sebi i koje su česta prepreka da se vrate u predratna mjesta življenja, pa ne podnose zahtjeve za povrat imovine. Samo rijetke su smoglie snage da zatraže priznavanje statusa civilnih žrtava rata i ostvarile minimalnu novčanu naknadu, koju taj status omogućava.

Nemaju mogućnosti niti za bilo koju drugu vrstu obeštećenja posljedica torture koju su pretrpjele.

One žive u tišini, na marginama društva, okružene svojim bolnim sjećanjima. Najčešće nikako, ili izuzetno rijetko govore o svom teškom iskustvu, koje ne mogu zaboraviti.

Njihova sjećanja bi trebala biti i naša, jer njihove žrtve ne tiču se samo njih, nego svih nas. I to ne samo na ovim prostorima. Žene koje su preživjele ratna silovanja ne smiju biti zanemarene, zaboravljene. Lekcija je to koju svi trebamo naučiti. Da se ne ponovi.

Zbog toga se u ovoj kampanji zalažemo Za:

- Usvajanje izmjena postojećeg zakona iz oblasti socijalne zaštite i zaštite civilnih žrtava rata, radi ostvarivanja prava žena preživjelih ratna silovanja, kao civilnih žrtava rata
- Donošenje zakona na državnom novou radi jedinstvenog regulisanja prava osoba koje su preživjele ratnu torturu, uključujući žene preživjele ratna silovanja, kao i obezbjeđenje sredstava za njegovu primjenu